בה א מיי' פי"א מהל' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ס :

גמרא

מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה מה קודמי הויה ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודמי הויה שניה אב מיפר לחודיה (א) אימא ה"מ בנדרי' שלא נראו לארוס' אבל בנדרים שנראו לארוס' לא מצי מיפר אב אי בנדרים שלא נראו לארוס' מבנעוריה בית אביה נפקא : בזה יפה כח האב מכח הבעל כו' : ה"ד אילימא שקידשה כשהיא נערה ובגרה, מכדי מיתה מוציאה (ב) ובגרות מוציאה מרשות אב מה מיתה לא נתרוקנה רשות לבעל אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל אלא שקידשה כשהיא בוגרת, הא תנינא חדא זימנא הבוגר' ששהתה י"ב חדש הא גופא קשיא אמרת הבוגרת ששהתה שנים עשר חדש, בבוגרת למה לי שנים עשר חדש, בוגרת בל' יום סגי לה? תני בוגרת וששהתה י"ב חדש מ"מ קשיא, איבעית אימא הכא דוקא, ובוגרת קתני התם משום דבעי איפלוגי ר"א ורבנן, איבעית אימא בוגרת דוקא ואיידי דנסיב רישא בזה נסיב סיפא נמי בזה:

מתני'

ר"ן

מקיש הויה ראשונה לשניה · כלומר שדין שניה כדין ראשונה מה קודמי ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודמי שניה נמי לאחר מיתת הבעל אב מיפר לחודיה : אימא ה"מ בנדרים שלא נראו לארוס · דומיא דקודמי הויה ראשונה שלא נראו לארוס כלל אבל בנדרים שנראו לארוס כלומר ששמע אותם קודם שמת לעולם אימא לך דלא מצי מיפר : ומהדרינן ליה בנדרים שלא נראו לארוס מבנעוריה בית אביה נפקא כיון דלא זכה בהן ארוס כלל, והיקשא לנדרים שנראו לארוס איצטריך דאב לחודיה מיפר מיהו דוקא בשלא נתארסה אבל נתארסה הא תניא לקמן (דף עא·) בהדיא דאביה ובעלה האחרון מפירין נדריה משום דלא דמי לקודמי הויה ראשונה : היכי דמי · שהבעל מיפר בבגר : מכדי מיתה מוציאה מרשות אב · דכיון שמת פקע זכותיה ולא מצי להורישו לבניו ונפקא לן מדכתיב והתנחלתם אותם לבניכם ולא זכות בנותיכם לבניכם בפ' נערה שנתפתתה (כתובו' מג·): ובגרות מוציאה מרשות אב · דכתיב בנעוריה בית אביה ולא בוגרת : אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל · כיון דחל עליה [רשות האב] מקמי בגרות דהא כשקדשה נערה הות : אלא שקדשה כשהיא בוגרת · ובעית למימר דכיון שאין עליה רשות אב כל שהגיע זמן שנתנו לו חכמים לארוס וארוסה לפרנס את עצמן כיון דמכאן ואילך בעל חייב במזונותיה כדאי' בפ' אע"פ (שם נז:) יפר : הא תנינא חדא זימנא · בהאי פירקא ותרתי למה לי ומקמי דאסיק ליה לקושיא דייק בהך מתני' בתרייתא ומפרש לה למה לי שנים עשר חדש, בשלשים סגי לה דרב הונא הכי ס"ל בפרק אע"פ (שם) שלא פסקו חכמים לבוגרת אלא שלשים יום ומכאן ואילך הבעל חייב במזונותיה והכי דרב הונא איתותב התם מיהו התם נמי מסקינן דכל שעברו עליה י"ב חדש משבגרה אם נתקדשה לאחר מיכן אין לה אלא ל' יום ולא משכחת לה שיהו לה י"ב חדש אלא בנתקדשה ביום שהתחילה ליבגר ומש"ה מקשה היכי פסיק ותני בוגרת ששהתה שנים עשר חדש דבוגרת אין לה זמן קבוע שאי אפשר לפחות ממנו' אלא שלשים יום אבל לא משכחת לה כל שקדשה כשהיא בוגרת שתהא צריכה י"ב חדש אלא כשנתקדשה ביום ראשון לבגרותה ומשום האי אגפא דחיקא לא הוה ליה למתני בבוגרת י"ב חדש ומפרקינן תני בוגרת וששהתה י"ב חדש כלומר בוגרת כדינה שזמנה בחסר ויתר כדכתיבנא והנערה ששהתה זמן הקבוע לה דהיינו שנים עשר חדש הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר : מכל מקום קשיא · תרתי בוגרת למה לי : איבעית אימא · בוגרת דהכא דוקא והאי דקתני לה התם משום דבעי אפלוגי ר"א ורבנן ומש"ה הדר ותנא לה לאשמועינן דלאו דברי הכל היא וקשה בעיני לישנא דגמרא דקאמר בוגרת דהכא דוקא דאדרבה משנה בתרייתא דוקא ולגופה איצטריך לאשמועינן דלא נסמוך אסתמא קמא דהויא ליה סתם ואח"כ מחלוקת וגי' דכי קאמר בוגרת דהכא דוקא לאו דוקא אלא לומר מתני' בתרייתא בתר קמייתא גרירא דלא אתחיל בה תנא לאשמועינן דינא דבוגרת אלא בהאי מתני' קמייתא שרי למתנייה ובתר הכי באידך מתני' קמ"ל דלא נסמוך אסתמא קמא דלאו דברי הכל היא : ואיבעית אימא בוגרת דהתם דוקא · דהתם הוא שהתחיל התנא להשמיענו דין בוגרת דמתניתין קמייתא אין תורת סתם עליה אלא איידי דנסיב רישא בזו יפה כח האב מכח הבעל נקט נמי אליבא דחד תנא דבדבר אחר יפה כח הבעל מכח האב :

מתני'

רש"י

מקיש קודמי הויה שניה · כלומר (ג) שמת ארוס ראשון וראויה להתקדש לאחר : לקודמי הויה ראשונה · שלא נתארסה לעולם והיא יושבת נערה בבית אביה, מה קודמי כו' : הני מילי · דאב מיפר בקודמי הויה שניה בנדרים שלא נראו לארוס ראשון (ד)(אי) לא שמע להו הבעל קודם מיתות דהיינו דומיא דקודם הויה ראשונה : אבל בנדרים שנראו לארוס · ששמע בהן קודם מיתות ולא הספיק להפר אין האב מיפר עד שתחזור ותתארס שיפירו הוא ואחרון : וא"ת דבנדרים שנראו לארוס לא מצי מיפר לחודיה למה לי למיכתב ואם היו תהיה לאקושי הוויות להדדי : מבנעוריה נפקא · דמשמע כל כמה דיתבא בבית אביה מצי מיפר לה אלא מדקא מקיש הוויות להדדי ש"מ דומיא דקודם הויה ראשונה קאמר דמצי מיפר לחודיה (ה) בנדרים שלא נראו לארוס דומיא דהויה ראשונה · (פי' אחר) אבל בנדרים שנראו לארוס לא מצי מיפר אי ליכא ארוס אחרון הא לא מצית אמרת דלהכי אתי היקשא לרבות נדרים שלא נראו לארוס דהא מקרא אחרינא שמעינן ליה מבנעוריה נפקא דאמרי' כל שבח נעוריה לאביה שהאב זכאי בהפרת נדריה והלכך כי אתא ואם היו תהיה לאיתויי נדרים שנראו לארוס הוא דאתא: היכי דמי · דבעל מיפר בבגר : אי נימא שקדשה כשהיא נערה ובגרה · לאחר שנתארסה : מכדי מיתה מוציאה מרשות האב · שיכולה לקדש את עצמה אע"פ שהיא נערה : ובגרות מוציאה מרשות האב · דכיון שבגרה אין לאביה רשות בה לא לקדשה ולא למוכרה : מה במיתת האב לא נתרוקנה כו' : אלא כשקדשה כשהיא בוגרת · וקתני שאין האב מיפר אלא הבעל : הא תנינא חדא זימנא · בהך פירקין גופיה : בוגרת ששהתה י"ב חדש · משנתארסה ר' אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר דכמאן שנכנסה ברשותו דמי ואקשינן עלה הא גופא קשיא אמרת הבוגרת ששהתה י"ב חדש והלא דין שלה ל' יום דהכי תנן במסכת כתובות (דף נז·) נותנין לבתולה שנים עשר חדש לפרנס עצמה לקנות מלבושים ותכשיטין לצורך נישואין משתבעה הבעל להיכנס ולאלמנה ולבוגרת ל' יום, דבוגרת אית לה מלבושין ותכשיטין והכי נמי לאלמנה ואית להו רווחא טובא בשלשים יום, וכולן אם הגיע זמנן כו' אלמא דבוגרת לא בעינן י"ב חדש : תני בוגרת וכו' · האי כי דיניה והאי כי דיניה יפר ומתני' דקתני שהבעל מיפר בבגר, לאחר שלשים יום שתבעה לפרנס את עצמה הוא דקאמר : מ"מ קשיא · דתרי זימני למה לי למיתני דהבעל מיפר בבגר : איבעית אימא בזו דוקא · להך רישא דמתני' (ו) קתני דהבעל מיפר דוקא קתני לה ובוגרת וששהתה גררא נסבה משום איפלוגי ר"א ורבנן : ואיבעית אימא בוגרת · דקתני בסיפא בפלוגתא דר"א ורבנן הוי דוקא, והא דקתני שהבעל מיפר לאו דוקא : אלא איידי דנסיב רישא בזה יפה כח האב · (ז) ואיצטריך לה למיתני, נסיב סיפא בזה יפה כח הבעל :

מתני'

פי' הרא"ש

מקיש קודמי הויה שטה לקודמי הויה ראשונה · אב מיפר לחודיה דכתיב ואסרה אסר בבית אביה והניא אביה אותה : אף קודם הויה שניה · אחר מיתת הארוס :

לקמן עג: כתובות מז:

[עי' תוספות כתובות מז: ד"ה תיובתא]

בנדרים שלא נראו לארוס · שלא שמעם הארוס ולא נראו להפר : מבנעוריה בית אביה נפקא · דמשמע כל ימי נעוריה היא ברשות אביה כל זמן שאין רשות אחר שולט עליה ולכל הפחות בנדרים שלא נראו לארוס וכי איצטריך ואם היו תהיה אף לנדרים שנראו לארוס : היכי דמי · שהבעל מיפר בבגר דמשמע ליה דאיירי קודם שתכנס לרשותו : אילימא דקדשה כשהיא נערה ובגרה · וכיון דפקע כח האב מיפר הארוס לבדו : מיתה מוציאה מרשות האב · דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו : אלא שקדשה כשהיא בוגרת ואח"כ הגיע זמן · אע"פ שלא נכנסה לרשותו : הא נמי תנינא · דפלוגתא דר"א ורבנן היא ואמאי איצטריך למתנייה ברישא כיון דתני בתר הכי פלוגתייהו : הא גופא קשיא · מסדר לתרוצי מתניתין והדר מותיב מינה אמרת הבוגרת וששהתה י"ב חדש משמע ליה פי' דמתניתין הכי הבוגרת וקטנה ששהתה וכל אחת מהן ששהתה י"ב חדש דע"כ י"ב חדש קאי נמי אבוגרת דאם לא כן לא פי' שיעור שהייתה ולאלתר לא מצית למימר דלא גריעא מאלמנה דבעיא ל' יום ופרכינן בוגרת שנתקדשה למה לה י"ב חדש משנתקדשה ולא בעי לתרלה כדתני לה רב הונא בפרק אף על פי הבוגרת ששהתה ל' יום וקטנה ששהתה י"ב חדש משום דרב הונא איתותב התם הלכך מבעי ליה לפרש י"ב חדש אבוגרת קאי : ומשני תני בוגרת ששהתה י"ב חדש · ומתני' חדא קתני ולא וששהתה בוי"ו וה"פ בוגרת ששהתה י"ב חדש בבגרותה ואלמנה שנתקדשה לכל אחת מהן נותנין שלשים יום ומכל מקום קשה דבוגרת תנינא ומשני דרישא דוקא ולא קתני סיפא אלא לאשמועינן פלוגתא דרבנן א"כ סיפא דוקא ורישא אגב גררא נסבה :

מגה"מ

הגהות הב"ח (א) גמ' ואימא ה"מ : (ב) שם מיתה מוציאה מרשות אב ובגרות מוציאה : (ג) רש"י ד"ה מקיש וכו' כלומר כשמת ארוס הראשון : (ד) ד"ה הני מילי וכו' ראשון שלא שמע כנ"ל ותיבת אי נמחק : (ה) ד"ה מבנעוריה וכו' מיפר לחודיה אפילו בנדרים שנראו לארוס לשון אחר בנדרים שלא נראו וכו' דהויה ראשונה אבל בנדרים כנ"ל ותיבות פי' אחר נמחק : (ו) ד"ה איבעית אימא בזו וכו' דקתני דהבעל וכו' וששהתה אגב גררא : (ז) ד"ה אלא וכו' דאיצטריך :